

Korupce ve zdravotnictví v ČR

Abstrakt

Tématem této disertační práce je problematika korupce ve zdravotnictví v České republice. Jedná se o široké téma s celou řadou souvisejících aspektů, které dalece přesahuje omezený prostor disertační práce. Korupce ve zdravotnictví má jistě celou řadu podob a lze ji předpokládat průřezově snad všemi oblastmi, ze kterých zdravotnictví sestává. Od veřejných zakázek a výběru vedoucích pracovníků státních nemocnic, přes uzavírání smluv zdravotních pojišťoven a spolupráci farmaceutických či dodavatelských firem s lékaři, až po korupci ve vztahu pacienta a poskytovatele zdravotnických služeb. Právě poslední zmiňovaná oblast je pro zdravotnictví do jisté míry specifická, přičemž důvody autor podrobně rozvádí. Potíž z pohledu trestního práva však tkví ve skutečnosti, že právě tato oblast korupce ve zdravotnictví je s ohledem na intimitu vztahu lékaře a pacienta velmi obtížně detekovatelná.

Po stručném úvodním exkurzu do jednotlivých potenciálních oblastí korupce ve zdravotnictví se autor podrobněji soustředí především na korupční prostředí v rámci vztahů – zjednodušeně řečeno – lékaře a pacienta, respektive poskytovatele zdravotnických služeb a pacienta, která spadá do kategorie označované také jako tzv. malá korupce. Obzvláště se zabývá případy, ve kterých se pacient snaží prostřednictvím úplatku získat zdravotní péči, na kterou nemá nárok, či nemá možnost ji získat v požadované podobě, čase apod.

Výstupem této vědecké práce je mimo jiné také popis a charakteristika korupce ve zdravotnictví, zejména tzv. malé korupce. Autor se soustředí na výzkum této specifické oblasti a na základě jeho výsledků navrhuje možné změny k dosažení jistého potlačení alespoň některých příčin vzniku a trvání korupčního prostředí v našem zdravotnictví.

Stran použitých výzkumných metod autor využil zejména rešerše odborné literatury, statistická data, soudní rozhodnutí, řízené rozhovory s odborníky na korupci a zdravotnictví, řízené rozhovory s ministerskými úředníky, řízené rozhovory s lékaři i pacienty na téma korupce, dotazníková šetření v rámci pojišťoven a nemocnic atp. Ve svém výzkumu se autor zaměřil podrobněji na oblast malé korupce, ve vztahu pacienta a poskytovatelů zdravotních služeb. Zatímco pro případy velké korupce, respektive ve snaze jim předcházet, existuje řada opatření, která jsou uplatňována, v případě malé korupce je zřejmá jistá disproporce. Autor tedy v rámci svého výzkumu ověřoval hypotézu, že latence malé korupce, respektive úplatkářství ve zdravotnictví ve vztahu „lékař x pacient“ je výrazně vyšší než míra takové registrované kriminality.

Výsledky výzkumu skutečně naznačují, že míra latence malé korupce ve zdravotnictví je pravděpodobně mnohem vyšší než míra registrované kriminality v této oblasti. Provedením kriminologického výzkumu, formou anonymního dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit míru latence malé korupce ve zdravotnictví v České republice a to v oblasti korupce ve vztahu pacienta a poskytovatele zdravotních služeb, získal autor data, podle kterých celých 45 procent respondentů uvedlo, že lékaři nebo jinému zdravotnickému personálu (kterým může být zdravotní sestra, fyzioterapeut, administrativa v nemocnici, ředitel nemocnice atp.) poskytlo úplatek. Takové zjištění je však v příkrém kontrastu s realitou odsouzených případů malé korupce.

Autor navrhuje řešení, jak malé korupci ve zdravotnictví předcházet, a to kombinací několika opatření, z nichž některá mají komplexní charakter, jiná jsou zaměřena spíše na konkrétní typ korupce, respektive na konkrétní rizikovou oblast z pohledu korupce ve zdravotnictví.

Řešení spočívá zejména v takové změně legislativy, která by umožnila pacientům daleko širší možnosti výběru lékařských či zdravotních služeb za úplatu ve prospěch poskytovatele zdravotních služeb, včetně například volby konkrétního lékaře, času vyšetření atp. Peníze takto získané by následně bylo povinné použít z větší části, na zkvalitnění služeb pro všechny pacienty, v rámci konkrétního poskytovatele zdravotních služeb. Spíše než trestání a odhalování malé korupce vidí autor řešení v umožnění alternativy ke korupčnímu jednání v podobě možnosti získat některé požadované zdravotní služby legálně, byť za úplatu zdravotnickému zařízení.

Klíčová slova: korupce, zdravotnictví, úplatkářství